

Grundnotat vedrørende Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv og om ophævelse af direktiv 86/613/EØF

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv og om ophævelse af direktiv 86/613/EØF, KOM(2008)13981

1. Resumé

Med direktivet ophæves det eksisterende direktiv 86/613/EØF om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv, herunder i landbrugserhverv, samt om beskyttelse af kvinder i selvstændige erhverv i forbindelse med graviditet og barsel. Det er angivet, at formålet med forslaget er at implementere princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv eller medarbejdende mænd og kvinder i sådanne erhverv mere effektivt. Forslaget vil give kvinder i selvstændige erhverv adgang til barselordning på lige vilkår med ansatte. Desuden gives medarbejdende ægtefæller og "livspartnere" efter anmodning adgang til social sikring på et minimum, der svarer til det, som selvstændige erhvervsdrivende har adgang til.

2. Baggrund

Rådets direktiv 86/613/EØF af 11. december 1986 om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv, herunder i landbrugserhverv, samt om beskyttelse af kvinder i selvstændige erhverv i forbindelse med graviditet og barsel sikrer anvendelse i medlemsstaterne af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv eller medarbejdende mænd og kvinder i sådanne erhverv.

I sin beretning om gennemførelsen af Rådets direktiv 86/613/EØF konkluderede Kommissionen, at gennemførelsen af direktivet rent praktisk ikke var tilfredsstillende i forhold til direktivets mål om at opnå en generel forbedring af medarbejdende ægtefællers situation. I beretningen understregedes det også, at der ikke eksisterede en overordnet politik, som omfattede medarbejdende ægtefællers situation, og det blev påpeget, at målet om anerkendelse af ægtefællers arbejde kun kunne nås, hvis ægtefællen havde egne rettigheder til social sikring.

Rådet har endvidere opfordret Kommissionen til at overveje behovet for om nødvendigt at revidere Rådets direktiv 86/613/EØF for at sikre rettigheder i forbindelse med moderskab og faderskab for selvstændige erhvervsdrivende og deres medarbejdende ægtefæller. Direktiv 86/613/EØF var ikke omfattet af det omarbejdede ligebehandlingsdirektiv 2006/54/EF, som moderniserede fællesskabets lovgivning om ligebehandling af kvinder og mænd ved at sammenskrive en række direktiver på området.

Af hensyn til klarheden foreslås direktiv 86/613/EØF erstattet af et nyt direktiv med henblik på bedre at sikre medarbejdende ægtefæller. Endvidere sigter forslaget på at sikre rettigheder i forbindelse med moderskab og faderskab for selvstændige erhvervsdrivende og deres medarbejdende ægtefæller.

Der findes allerede en række retsakter om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, som omfatter selvstændig erhvervsvirksomhed, navnlig direktiv 79/7/EØF¹ og direktiv 2006/54/EØF². Forslaget finder derfor ikke anvendelse på områder, som allerede er dækket af andre direktiver.

3. Hjemmelsgrundlag

Forslaget har hjemmel i EF-traktatens artikel 141. I medfør af art. 141, stk. 3, vedtager Rådet efter proceduren i traktatens art. 251 og efter høring af Det Økonomiske og Sociale Udvalg foranstaltninger, der skal sikre anvendelsen af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv, herunder princippet om lige løn for samme arbejde eller arbejde af samme værdi. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

4. Nærhedsprincippet

Kommissionen angiver, at fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder er en af Fællesskabets opgaver i henhold til EF-traktatens artikel 2, samt at en retsakt er den eneste måde at sikre fælles spilleregler i Europa og undgå konkurrencemæssig forvriddning. Forslaget indeholder minimumsstandarder, der giver medlemsstaterne mulighed for at gå videre, og der fremsættes ikke et krav om rettigheder til social sikring for medarbejdende ægtefæller men en bestemmelse om, at medarbejdende ægtefæller efter eget ønske kan drage fordel af mindst det samme beskyttelsesniveau som selvstændige erhvervsdrivende. Forslaget overholder derfor subsidiaritets- og proportionalitetsprincippet og går ikke videre en strengt nødvendigt på EU-plan for at sikre, at initiativets mål nås.

Da målet desuden er at erstatte et eksisterende direktiv, er et direktiv den mest velgennede retsakt.

Regeringen kan tilslutte sig Kommissionens vurdering af forslagets forhold til nærheds- og proportionalitetsprincippet

5. Formål og indhold

Forslaget vil ophæve direktiv 86/613/EØF, og det finder anvendelse på de områder, der ikke er omfattet af øvrige direktiver. Forslaget indeholder følgende hovedelementer:

Artikel 2: Definitioner

¹ Rådets direktiv 79/7/EØF om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EØF om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning)

1. Definitionen på ”medarbejdende ægtefælle” ændres, idet ordet ”livspartner” tilføjes. Hermed inddrages alle personer, der anerkendes som ”livspartner” i national ret og regelmæssigt deltager i familievirksomhedens aktiviteter, uanset deres ægte-skabelige stilling.

2. Med henblik på at forebygge forskelsbehandling på grund af køn understreges det, at direktivet finder anvendelse på både direkte forskelsbehandling og indirekte forskelsbehandling. Chikane og sexchikane betragtes således efter forslaget som forskelsbehandling og forbydes dermed.

Artikel 6: Social beskyttelse

3. Medarbejdende ægtefæller skal, hvis de ønsker det, have ret til samme beskyttelsesniveau vedrørende social sikring som selvstændige erhvervsdrivende på samme betingelser som selvstændige erhvervsdrivende.

Artikel 7: Barselsorlov

4. Kvindelige selvstændige og medarbejdende ægtefæller gives efter anmodning ret til barselorlov efter bestemmelserne i direktiv 92/85/EØF om sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer.

5. Under barsel skal der udbetales et beløb mindst svarende til, hvad man modtager i forbindelse med sygdom efter national lov eller anden passende ydelse i medlemsstatens lov.

6. Kvindelige selvstændige erhvervsdrivende gives mulighed for adgang til eksisterende afløsningsordninger eller eksisterende nationale sociale tjenesteydelser som alternativ til den finansielle ydelse.

Øvrige bestemmelser

7. Forslaget indeholder herudover en række bestemmelser, som afspejler allerede eksisterende direktiver, herunder horisontale bestemmelser om klageadgang, positiv særbehandling og oprettelse af et organ til fremme af ligebehandling.

6. Europa-Parlamentets udtalelser

Forslaget skal vedtages i fælles beslutningstagen med Europa-Parlamentet. Europa-Parlamentets endelige positioner kendes endnu ikke.

7. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Direktivet vurderes ikke at få konsekvenser for de gældende regler for kontant- og starthjælp, syge- og barselsdagpenge og arbejdsløshedsdagpenge. Det vurderes således, at der ikke vil være behov for ændring af disse regler som følge af direktivet.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

Direktivet vurderes ikke umiddelbart at have konsekvenser for statsfinanserne, idet forslaget ikke vil udvide den samlede udgift til barselorlov og sociale ydelser for selvstændige og deres medarbejdende ægtefæller.

9. Høring

Forslaget er den 30. oktober 2008 sendt i høring i Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold.

FTF bemærker, at store dele af direktivforslaget allerede synes at være dækket ind af den danske barsellov, og at for så vidt direktivet ikke medfører forringelser for mænd og kvinder i selvstændige erhverv, kan FTF støtte forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Fra dansk side kan man overordnet støtte forslaget. Dog vil den danske holdning afhænge af udfaldet af forhandlingerne om graviditetsdirektivet.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Medlemsstaterne havde i forbindelse med den første gennemgang af forslaget i Rådets arbejdsgruppe en række afklarende spørgsmål vedrørende særligt definitionen af medarbejdende ægtefæller og konsekvenser for eksisterende sociale sikringsordninger og omfanget af de rettigheder, som skal tilbydes.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.